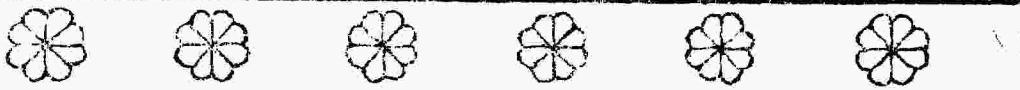

ΟΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ενας λαός υφύσεται πριν
δείξῃ τις δέ φυστά της
δικαιολογία. — ΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γένος έχει τους φυ-
σικούς της καρόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ' .

ΒΟΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 6 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΑ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 290

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ. 'Ο φίλος Κατ.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Έπειρικά ξεγυμνώματα
(συνέγεια).
ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. Ρωμιοπόλες.
ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ. Η Καλλιτεχνική έκθεση.
Σ. ΧΑΡΛΗΣ. Μερικά ύστερόγραφα στέγη κριτική, τῶν
«Άλσείσων».
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Επέλυστρημα.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Σπύρος Μελάς. 'Αλκαίος.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ—Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ
—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

GUTLAND

Μός στης ψυχής μου τη βαθιά μίαν ἐκκλησία! Ήσα χιλιά
ποδιάς θεμέλιο το «Όνειρο, σύγη της ζωής μου,
ποδιάς δυο είδησες περί φωρό, δυο πάντα,
ποδιάς μηδέ, από Παναγία, την οποία αἴσια

Κατάκοπος κι ἀνέτιδος της Ζήσης στρατούλος,
μπαλτιά στὸ κλησιάτη μου ξεκούρασι, σπιάντας,
ζητώντας τὸ ἀντίψυχο, τὴ ιερεντιά, τὴ μοτή,
καὶ βελονοντας δὲ, της ζητεως, πατεροντας δὲ, τη θέλω
μόλις τὸ άγιο εἰκόνισμα τῆς Παναγίας μου ἀγρίω
μὲ χελιά ποὺ προσεκονταὶ κι ὅτα φιλιάν ἀκόμα.

Πανέμορφο κι ἀπάρεμο λιμάνι τῆς Ζωῆς μου.
δού δύω ζεῖ κ' ἔστι θάζεις στὰ βάθια τῆς ψυχῆς μου,
οσμό κι ἀστερολόγιστο καὶ φεγγαρολογομένο,
ἀπελαχοῦ κι ἀπ' τὸν Καιρό κι ἀπ' τῆς λογῆς φουρτογῆς,
τί ζεις θεμέλιο τὸ «Όνειρο καὶ σέργη την 'Αγάπη.

Δειπνάδα

ΑΔΑΙΟΣ

ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΕΣ!

Ταράζει κατάψυχα τὸ Γένος ψης, κ' ἔνας πόνος
τεληρός, ποὺ ξεσκίζει τὴν καρδιά μας, μᾶς ξυπνάει
στὴ Ζωή, γιατὶ μᾶς θυμίζει τὸ Θυντατό.

Καὶ ποιός εἶναι κεῖνος ποὺ χρέος του, παρηγο-
ρώντας τὸ Γένος μας τὸ φουρτονικήτρενο, νὰ δυνα-
μώσῃ ἀπέρι τὸ ξύπνημα, γιὰ νὰ χαροῦμε τὸ μεγάλο
τὸν 'Αναστημό;

Πέτσι, κρατώντας ἀπὲρι γενιὰ σὲ γενιὰ τὴν πχ-
ραδοσην τὴν κατατρεμοῦ, θὰ μπολικέσει μὲ τὴ φρίκη
γιὰ τὴ μάνικη, μὲ τὸ μίσος τὸ ἀθανάτο γιὰ κάθε
οὔχτρό μας, τὰ βλαστάρες μας, ποὺ θὰ φαντώσουνε
μιὰ μέρα, γερά μὲ τὴ δική τους δύναμη, καλότερη μὲ
τὸ χυμό τους, ἀπέθαντα στὸν ἄγνωτο πόνο της
τραγωδίας τους τὸ θέριεμα;

Ποιός θὰ πατήσῃ μᾶς γιὰ πάντα τὴ Νέκρη
μᾶς φοβερῆς;

Ἐψεῖς ρωμιοπόλες. Ρωμιοπόλες! . . .

Σὲ γυναίκα, σὲ ρωμιοπόλεα περήφανη ποὺ είμαι,
ἀπὸ μᾶς τὶς γυναίκες, τὶς ρωμιοπόλες, ὅλα τὰ ἐλ-
πίζω. Εμεῖς, μὲ τὸ γάλα μας καὶ μὲ τὰ χάδια
μας, μὲ τὰ τροχούδια μας καὶ μὲ τὰ παραμύθια
μας, μὲ καὶ μὲ τὸ συνεπαρμό μας, μὲ τὸ γεννατο
τοῦ χαρτοπόλεμου ἀγνάντερα, μὲ τὴ λεβεντιά μας,
θὰ θέφουμε καὶ θὰ τάναθρέψουμε τὰ μεστωμένα,
τὰ γερά ρωμιόπουλα.

Γιὰ μᾶς τὶς ρωμιοπόλες μιλῶ. Γιατὶ στὰ χέ-
ρια μας μεγαλώνει τὸ Γένος καὶ μὲ τὰ χέρια μας
πλάθεται στὴν ποδιά μας. Πρέπει γιὰ τοῦτο νῦναι
πάντ' ἀνοιχτά, πάντ' ἀγυρπνα τὰ μάτια μας, νὰ
προσέχουμε πολὺ, γιατὶ, ἀλλιώς, ἀπόνω μας θὰ πέ-
ση τὸ κατυγόριο, τὸ καταφρόνιο, καὶ τὸ πειδερά,
γιὰ τὸ παραπετατικό ποτὲ μαρτυρεψόμενο μας. Α-

κατακεῖ ποὺ διορίζει τὸ ἀληθινὴ ἀνάγκη, τὸ ἔθνικό
σωστὸ καὶ δίκιο καὶ μεγάλο.

Καὶ πῶς μποροῦμε, — τίσαις νὰ ωτήσῃ καμιὰ ρω-
μιοπόλεα — πῶς δυναύμαστε, γυναίκες ίμεις, νὰ κα-
ταφέρουμε τέτοια μεγάλη δυνατεία; Καὶ θ' ἀπαν-
τοῦσε τότε μιὰ φωνὴ καὶ θήλεγε: «Μεγάλη κι ἀ-
στέρερητη είναι· ή δύναμη του, ρωμιοπόλεα, φτάνει
νὰ τὴ νοιώσῃς τὴ δύναμη του». Άρτα τὰ λόγια
θέπαντούσε η Φωνή, η Ρωμιοπόλη, καὶ μιὰ ρωμιά
γριούλα, μὲ καρδιά δύο νικτα, μὰ μὲ κάταστρα
ἀπὸ τὴ γνώση μαλλάκια, θὰ λαλοῦτε καὶ θὰ δρη-
νεῖς:

— Νὰ μὴ φοβάστε, κόρες μου, τὴν παντρείας
τὰ βάρητα. Λεχτάρα τας νὰ θεμελιώσετε γερὸ κι
ἄξιο σπιτικό. Αξιος δὲ μιστός σας νὰ μεγαλώσετε
καρδιά του διόρθωσης σας. Τοῦτο τὸ κόρφος σας δέ, τάναθρησκευτικόν
της παντρείας.

χριστολογία την.. Δὲ θὰ κρατήσεις στὴν δημιλία της
μιὰ σειρά, σὲ διδάχης καὶ σὲ φιλόσοφος. Θὲ πη-
γαίνεις ή κουβέντα της μὲ τὴ σειρά ποὺ θέρχονται
στὸ κεφάλι της οἱ θύμησες, γιατὶ πολλὰ θὲ είχε
ιδωμένα τὸ κάταστρο μαλλί της, πολλὰ πραγμάτη
θέταν ή γριούλα πού θήλεγε:

— Μὴ ἀφίνετε νὰ χάνεταις η ἄγεια σας, η ὀ-
μορφιά σας, η γλυκά σας καὶ η ξυπνάδα σας. Πάν-
τα νὰ δυναμώνετε τὸ νοῦ τας, τὴν ψυχὴ σας καὶ τὸ
σῶμα σας. Αμα δὲ νοιάζεστε τὸν ἀσφρό σας, καὶ
σὲ σας κακό, καὶ στοὺς τριγυρινούς σας.

— Μὴν ξεχνάτε, παιδιά μου, τὰ μικράτα σας,
γιατὶ καὶ σεῖς παιδιά θὲ κάρατε. Ετοι, καὶ πομο
νὴ περισσή θήλετε, καὶ πολλὰ μαθήματα, πολλὰ
παραδείγματα, θέναι παντοτικά μπρός τὰ μάτια
σας.

— Μὴν ἀπελπίζεστε ποτέ σας. Οποιος ἀπελ-
πίζεται γερνά καὶ πεθαίνει. Η ρωμιά δὲν πρέπει νὰ
ἀπελπίζεται, μὲν καὶ ζῆ καὶ νὰ ἐλπίζῃ μὲ τὸν ζητρα
της καὶ μὲ τὰ παιδιά της, καὶ ἀπ' ἄρτους νὰ ἐλπίζῃ.

— Η ἀγάπη, νὰ ζέρετε, κάνει τὰ πικρὰ γλυ-
κά. Η ἀγάπη δὲν τὸ ἀφίνει τὸ σπιτικό νὰ χαλάσῃ
καὶ νὰ παραλύσῃ. Η ἀγάπη είναι ὁ νόμος ποὺ δια-
φεντέβει τὸ σπίτι. Οι καλοί νόμοι ποὺ βγαίνουνε τί-
ποτις δὲ φελάνε σ' ἔναν τόπο πού τὰ σπιτικά του
είναι παραλυμένα.

— Τὸ καθετί βαθιά νὰ τὸ στοχάζεστε καὶ
πάντα σὲ ρωμιές νὰ τὸ κρίνετε. Νὰ μὴ σας πλανέ-
σουνε ζένες ίδεες, ἀνώρελες γιὰ σας καὶ τοὺς γύρω
σας, νὰ μὴν ξυπάλεστε ποτὲ τὰ φερόματα τῶν ζέ-
νων καὶ ἀπὸ τὰ καμώματά τους. Νὰ ζέρετε πῶς οἱ
ζένοι δὲν μπορεῖ νέχουνε μέσα τους ρωμιοπόλες καὶ
περήφανες νέχετε γιὰ τὴ γενιά σας, γιὰ τὰ ιθύματά

ετάνει νὰ τὴ νοιώσουμε τὴ δύναμι της μας. Αμα νοιώ-
σουμε τοῦτο, τότες δὲ θὰ δεῖλιαζουμε, μὰ θὰ ντρε-
πούμαστε νὰ ντροπιάσουμε τὴ φύτρα μας, τὴν ί-
στορία μας, τὴν προχτεσινή λόρμα. Στὴν Ρωμιού-
νη δὲ λείψανε ποτὲς ρωμιές γυναίκες, δυνατές κι
ζναζωστρες. Ρωμιές νέχαστε, τὸ φυσικό μας νὰ μὴν
χάσουμε, καὶ φτάνει μας.

Ρωμιές μάννες νέχαστε, νάναις ρωμιόπουλα τὰ
παιδιά μας, καμάρε μας νὰ μᾶς δένει ρωμιούννες,
κρουνιές τῆς Ρωμιούνης. Καὶ θέλω νὰ πιστέω
πώς τὸ Γένος μας ξεπέφτει, καὶ τραβάσεις δέλτισια
στὸ χωρὶ του, άμα ξεφέβεις ἀπὸ τὸ φυσικό του,
άμα πείρνεις νὰ σύνει μέσα του τὸ 'Εγώ του, ή
Ρωμιούνη.

Τίποτις νὰ μὴ φοβούμαστε ὅταν τὸ Ρωμιά βλέ-
πεις ἀληθινα, σὲ ρωμιά μάννα. Τὶ μεγάλη ποὺ είναις
ἡ δύναμη μας ὅταν τῆς δείχνουμε συντρόφισσά της
πλειροταίριαχτη, τὴν ἀγάπη μας γιὰ τὸ ρωμιόσπιτό
μας, γιὰ τὸ χωρὶ μας, γιὰ τὴ χώρα, γιὰ τὴν Πα-
τρίδα. Πρώτα κι ἀρχὴ τὸ σπιτικό μας, τὸ τζάκι,
νάναις γερό, στεριοθεμέλιωτο, μὲ τὴν 'Αγάπη. Νά-
ναις τίμιο, δουλεφτέλικο, λεβέντικο, καὶ νὰ ζέρουμε
πώς τὸ ζενα φέρνεις: τάλλο καὶ πώς ἀπὸ μας, τὶς γυ-
ναίκες, γίνεται πάντα ή καλὴ ἀρχή. Εμεῖς θὲ βγά-
λουμε τὰ καλὰ παιδιά καὶ θ' ἀγγατίσουμε τὴ δύ-
ναμη τοῦ σπιτικοῦ καὶ τὸ δυναμωμένο ξέπλωμα τῆς
Φύτρας. Γιὰ δέλτα πούτα νὰ μὴν φοβούμαστε τὴ δου-
λειά, οὔτε νὰ μᾶς τρομάζουμε τὰ μεγάλα. Τὸ ίδιο
νὰ δουλέβουμε γιὰ τὸ μικρὸ τὸ σπιτικό καὶ γιὰ τὸ
Σπίτι μας τὸ μεγάλο. Μὰ ζένα πρώτα νὰ μὴν ζε-
χναίστε τὸν ζενα, πώς μεγάλο καὶ δίκιο καὶ
σπιτικό τὸ ζενα, πώς μεγάλη ποτέ πρώτα τὸ Γένος.

Πρώτα
τρεῖς
νέρμενες

σας και γιὰ τὴ γλώσσα τὴ ρωμαϊκὴ ποὺ μὲ δάφηνε κάνετε ἀγάπην, μὲ δάφηνε νανούριζουνται τὰ ρωμιόπουλα, μὲ δάφηνε γλενταὶ ἡ γενιά μας, κλαῖει, παρηγοριέται, πολεμάει, νικᾶει, δοξάζεται. Τὴ γλώσσα σας πολὺ νὰ τήνε σέβεστε, γιατὶ θὰ σας θυμίζει τὰ μικράτα σας μὲ τὰ γέλια, μὲ τὰ τραγούδια, μὲ τὰ παραμύθια. Ἡ γλώσσα σας θὰ σας κάνῃ νὰ μὴν ἀπελπίζεστε ποτέ, γιατὶ σὲ δάφηνε θὰ βλέπετε πάντα καθηρεφτισμένη τῆς Ρωμιοσύνης τὴν ἀκατάλυτη δύναμη, τὴ δύναμή σας.....

Κ' ἡ γριούλα μὲ τὰ κάταστρα ἀπὸ τὴ γνώση μαλλάκια, ἡ γριούλα ποὺ πολλὰ θὰ θυμότενε καὶ πολλὲς ὄμρήνεις θὰ εἰχε ἀκόμα νὰ δώσῃ, θὰ στεκότανε, πολλὰ πικρὰ πράματα φέρνοντας στὸ νοῦ της μὲ τὰ στερνά της λόγια, καὶ δὲ θέλεγε πιότερα. Μὰ οἱ ρωμιοτούλες ποὺ θάκουγανε τὰ λόγια της τὰ ὅλφωτα καὶ ποὺ ἡ ψυχή τους θὰ τὰ δεχότανε, σάρπως ἡ γία ἡ καρπερὴ τῆς βροχοστάλες, θὰ κελαΐδούσανε τῆς γριούλας:

— Φτάνει μας νάμαστε ψωμίς κι ἀστέρερη εἶναι; νὰ δύναμή μας.

ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Είχα πολλὰ χρόνια νὰ δῶ καλλιτεχνικὴ ἔκθεση στὴν Ἐλλάδα. Καὶ σὰν μπῆκα προχτές στὸ Ζέππειο περίμενα πὼς θὰ ἔβρισκα κάποια πρόσδοτο πρὸς τὴ ζωὴ καὶ πρὸς τὴ μόρφωση μᾶς τυπικῆς ἐλληνικῆς τέχνης. "Ομως γελάστηκα. "Αντίκρυσα πάλι τὴν ἴδια πάντα κι ἀπαράλλαγτη κλαψάρικη ἀδυναμία κ' είδα γύρω μοι προσπαθειες γενναιες ίσως μὰ μισερές, παιδιακίστικους ψευτολυρισμούς κ' ἔλλειψη σοβαρῆς μελέτης, καὶ παρὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὴν ὄλυμπιαν ἔγγονα τῆς ψύσης τῆς ἐλληνικῆς.

Κ' ἐπειδὴ ἔχω τοῦ πεζοφίκης χρήσια νὰ ξεσκαλίζω αἵτιες καὶ νὰ παίρω τὸν κατήφορο τῆς κριτικῆς ἀνάλυσης. Καὶ συλλογίστηκα πὼς ἡ αἵτια τῆς καλλιτεχνικῆς κακομοιρίας στὴν Ἐλλάδα πρέπει νὰ είναι — καθὼς καὶ σὲ σκεδὸν καθεὶ τὸ — τὸ σπάσιμο τῆς παραδόσης. Τὸ Βυζαντίο εἶχε διπλὴν ζουγραφικὴ παραδόση — τὴ θρησκευτικὴ καὶ τὴν ἰθνική. Πολλοὶ συνηθίζουν νὰ μιλοῦν γιὰ τοὺς Βυζαντινοὺς σὰ νὰ εἴτανε ἀγιογράφοι μοναχοί, δύμως ξεχοῦνται πὼς τὰ παλατία τ' αὐτοκρατορικὰ εἴτανε στολισμένα μὲ πολλὲς ἱστορικὲς τοιχογραφίες

καὶ διὰ ὑπάρχουντας ὥραιότατες ἀλληγορικὲς μικρογραφίες στὸ Μηνολόγιο τοῦ Βασιλείου ποὺ βρίσκεται στὸ Βατικανό. Ἀπὸ τὴ διπλὴν αὐτὴν παραδόσην ἐπρεπε πε νὰ βγεῖ κ' ἡ δικὴ μας τέχνη καθὼς γίνηκε καὶ στὴν Ἰταλίᾳ διόπι οἱ ζουγράφοι κατέφερε σιγὰ σιγὰ νὰ κατεβάσει τὴ βιζαντινὴ παναγία ἀπὸ τὸ χρυσό της θόλο καὶ ξεγυμνώντας τηνα νὰ τὴ δεῖξει σὰ μυθολογικὴ Γαλάτεια ἡ βενετσιάνικη Ἀφροδίτη. Στὴν Ἰταλίᾳ ἡ γοθικὴ τέχνη βοήθησε μὲ τὴ ρώμη της τὴν ἀναγέννηση τῆς κλασικῆς ὄμορφιάς. Σὲ μὲς τὸ ζανάνειωμα θὰ εἴτανε ἀκόμα πιὸ εὔκολο γιατὶ ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ παραδόση δὲν εἴχε πεθάνει διότελα κ' είχε μάλιστα φανερωσει σημεῖα ζωντανίας καὶ στὸν θό καὶ στὸν Ιο αἰώνα καὶ στὴν ἐποχὴ τῶν πρώτων Παλαιολόγων.

Ιστορικοὶ δύμως λόγοι τοσακίσανε τὴν παραδόσην κ' εἴτανε ἀρκετὰ φυσικὸ πῶς ἡ νέα ἐλληνικὴ τέχνη θὰ πήγαινε στὴ Δύση γιὰ νὰ ξαναμάθει τοὺς κανόνες τοῦ Θρακίου. "Ομως βρέθηκε μπροστά σὲ χάρος κι ἀναρχία. Γιατὶ στὴ Δύση παράλισε πιὸ καὶ κεῖ ἡ καλλιτεχνικὴ παραδόση καὶ μόνο ἐφήμερες σημεῖες κανονίζουνται τὴν μόδα. Σηκώνουνται ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τεχνίτες μεγάλοι ποὺ σωματώνουνται στὰ ἔργα της τὴ δικὴ τους ὑπέροχη ζωὴ μὰ ποὺ εἴναι πολὺ ἀτομικοὶ γιὰ ν' ἀφίσουνται πίσω τους τυπικὴ παραδόση, κι ἀπὸ τὴν Ἐλλήνη μεριὰ μεριμνικαὶ ζουνται οἱ ἀκαδημαϊκοὶ ζουγράφοι κι ὅλοι κεῖνοι ποὺ γεμίζουνται μὲ πελώρες χαλκομανίες τοὺς δημητρικούς τοίχους κι ἡ ἀποθανατίζουνται σὲ προσωπογραφίες τὴ φουσκωμάρα τοῦ ματαίου ἀστοῦ.

Ἡ τέχνη τῆς Ἰταλίας; Ἀναγέννησης εἴχε γιὰ βάση τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὸ ἀρχοντικὸ πλατάνι. Σύμερα ἡ θρησκευτικὴ ζουγραφικὴ ζεψύχησε πιὰ καὶ ἀντὶ τῆς ἀρχοντόσπιτο ἔχουμε τῶρα τοῦ πλευτισμένου μπακάλη τὸ σαλόνι καὶ τὴν ἐμπορικὴ καλλιτεχνία ποὺ δουλεύει γιὰ τὶς γυνής διασυμπτικὲς ἀνάγκες τοῦ σχέλου. Κι σὺ κοιτάς τὸ κιτάρινον κανέντας τὸ ανακάτωμα τῆς φιλολογίας καὶ τῆς θεολογίας στὶς πλαστικὲς τέχνες, τότε δὲ θ' ἀπορήσει βέβαια γιατὶ νὰ παρακολύσῃ κ' ἡ ζουγραφικὴ σὲ τόσο ἀστατητικὸ πολυμορφίᾳ.

Δὲν πρέπει νὰ μᾶς φανεῖ λοιπὸν παράξενο ἀν οἱ Ελληνικὲς ζουγράφοι ποὺ σπουδάσανε δῶρα μᾶς ρέρανε τεχνοτροπίες μόνο καὶ δὲν καταφέρανται ἀκόμα νὰ θεμελιώσουνται μιὰ ἐλληνικὴ ἀντιληφτή τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ χρωμάτου. Γίνουνται βέβαια προσπαθειες ἀρκετές, μὰ καὶ κεῖνοι ποὺ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς κατά-

λαβεὶ καλύτερα τὴν ἐλληνικὴ φύση — δὲ Φωκᾶς — εἶναι ἀκόμα ἔνας πρόδρομος.

Κάτι οὐλλο μᾶς κάνει ἐντύπωση. Γιὰ τὸ χρῶμα οἱ περισσότεροι ζουγράφοι μᾶς ἔχουνε μάτι, μὰ τὸ σκέδιο μοιάζει νὰ είναι κάτι πολὺ σπάνιο στὴν Ἐλλάδα. Κι αὐτὸν ὡς τόσο ἐπρεπε νὰ τὸ περιμένει καὶ εἰς. Ὁ λόγος εἶναι ψυχολογικός, δηλαδὴ φυλετικός κατὰ βαθος. Ὁ βροεινός προτιμά τὸ σκέδιο για τὸ τόπον θέλει μελέτη καὶ νοῦ καὶ θέληση. Ὁ μεσηρίνιος κι δὲ Ανατολίτης ἀγαποῦνε τὸ χρῶμα γιατὶ τὸ χρῶμα συγκοινωνεῖ μὲ τὸ αἰστημα, μὲ τὴ συγκίνηση, μὲ τὴν ἡδονή. Τὸ σκέδιο ἀντιπροσωπεύει τὸν ἀντρα καὶ τὸ χρῶμα τὴ γυναικία στὴ ζουγραφική. Κ' ἐμεῖς στὴν Ἐλλάδα είμαστε ἀκόμα πολὺ ἀναπολίτες γιὰ νὰ μὴ δείγουμε προτίμηση γιὰ τὸ χρῶμα.

"Αν ξερίσα τῶρα τὸν ἑκάτη μου νὰ τραβήξει σὲ τέτοιους γενικούς συλλογισμούς εἶναι ἔσια ἔσια γιατὶ ἡ ἔκθεση δὲ μᾶς δίνει ἀρκετὸ θέμα γιὰ νὰ μιλήσω πιὸ θετικά γιὰ τὴ σημερινὴ ἐλληνικὴ τέχνη. "Ομως πρεπούμενο είναι νὰ πῶ λιγα λόγια γιὰ μερικούς ἀπὸ τοὺς ζουγράφους ποὺ ἔχουνε στέλειες ἔργα τους.

Ο Φωκᾶς ἀντιπροσωπεύεται μὲ μιὰ μόνη του ζουγραφικὴ κι αὐτὴ δῆ: ἀρκετὰ χαραχτηριστικὴ ὄστε νὰ μᾶς δίνει σωστὴ ίδεα τῆς τέχνης του. "Ομως κ' ἔτοι τὸτε μποροῦμε ἀμέσως νὰ δοῦμε πόσο πιὸ ἀληθινὰ καταλαβεῖ καὶ διὰ τὴν ἐλληνικὴ φύση. Λίγη πιένη πατανιόχρυσα ποὺ πάνε τὸν ἀνέφορο καὶ μπροστά ἔνα μεγάλο ριγμένο κάτω ἀπὸ τοὺς λοτέμους. Ως τόσο ἡ ἀπλὴ αὐτὴ μελέτη μᾶς θυμίζει μ' ἀρκετὴ ἐταση τὴν ἀλαφρή καὶ φωταγαλαζη ποίηση ποὺ πλανιέται στὰ πευκοδούνια καὶ τὸ ζωάριο τραχύδι τῆς φυλακισες καὶ τῆς φετίνης τὴ βουνήσια μυρωδια.

"Η κ. Λαζαρίδη θέλεται κακὴ τὰ φωτεινὰ τὰ χρώματα καὶ δίνει τὴν λείπει κάποιος λυρισμός. "Ομως φαίνεται δὲ νά τῆς ζεφεύγουνε τὰ χωρίκατα ἀνυπάταχτα ἀπὸ τὴν παλατέτη καὶ σὰ νὰ τὴν ξεπαίρουνται οἱ περιστικοὶ της λυρισμού ἀντὶ ἐκείνη νὰ τοὺς οφένει σὲ μιὰ μορφὴ πιὸ πλατικὴ καὶ πιὸ μελετημένη. Τὰ «Κρυφομιλήματα τῶν δέντρων» δὲν είναι κακὴ μελέτη, μὰ εἰναι ἀποτελειωμένη βιαστικὴ καὶ τῆς λείπει βαθος. Ο σγέρχας τριγύρω στὰ δέντρα δὲν ἔχει ἀρκετὸ φῶς καὶ τοῦ λείπει δὲ παλμός ποὺ κάνει τὴ διάφανη ζωτάνια τῆς ἐλληνικῆς ἀτμοτροφίας. Τὸ ἰδιο ἀλλαγματικὸ χαλάσει μιάν ἀλλη τῆς εἰκόνας «Στὴ βρύση τοῦ χωριοῦ» ποὺ ἔχει μερικά

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ*

§ 15

"Αλλοι Δραγομάνοι κ' Ἡγεμόνες.

"Τοτερ' ἀπὸ τὸ Νικούστη κι ἀπὸ τὸ Μαυροκόρδατο μᾶς παρουσιάζεται μακρινὴ συνοδία ἀπὸ μεγαλομάτους διογονεῖς μεγιστᾶνες, ποὺ θὰ τοὺς ἀφίναμε στὰ χέρια τῶν Τούρκων ιστορικῶν ἀ δὲν τύχαινε νὰ φανοῦνται στὴν ἀργότερη ἐποχή, καὶ νὰ συστήσουνται βάση κοινωνικῆς σειρᾶς ποὺ ἀνακατεύτηκε καμποτοῦ στὰ ἔθνη μᾶς τους στερνοὺς δύο αἰώνες, δέκατο σύγδος καὶ δέκατο ἔννοτο. Γιὰ τὴν κοινωνία κὴ ἀυτὴ ταξην θὰ μιλήσουμε σὲ λιγάκι. Τώρα δύο λόγια γιὰ τὴ βαση της, μὰ γιὰ λόγους πάντα ὅχι

* Η ἀρχή του στὸν ἀριθ. 281.

διθυραμβικούς, καθὼς συνηθίζουνται οἱ χρονογράφοι μᾶς καὶ κάνουνται, παρὰ μόνο καὶ μόνο ἀπειδὴ μερικοὶ τους σταθήκανε πατέρες ἢ προπτερες ἀνθρώπων ποὺ κάτι τούς μάκανε ὅταν τὸ έθνος ζύπνησε καὶ τοὺς συνεπῆτες μὲ τοὺς βουνήσιους ἡρωίσμούς του.

"Ολοὶ οἱ Μεγάλοι Δραγομάνοι, ἀπὸ τὸν Ἀλέξαντρο Μαυροκόρδατο καὶ κάτω ἵστα μὲ τὴν Ἐπενταση, ἔξον ἔνας, δὲ Βλάχος δ Ραχοβίτσας, δικοὶ μᾶς είλαν. Τρεῖς Μαυροκόρδατοι, τέσσερεις Γκέκηδες, ἔξη Καλλιμάχηδες, ἔξη Καρατζάδες, πέντε Σούτζηδες, δυὸς Ὑψηλάντες, ἔξη Μουρούζηδες, ἔνας Ραχλῆς, ἔνας Ἀργυρόπουλος, κ' ἔνας Ἀριστάρχης

Ηγεμόνες πάλι τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας ἔχουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ δέκατου δύδους αἰώνων, ἔξω ἀπὸ καμιά δωδεκάδα ντόπιους, τρεῖς Μαυροκόρδατοι, τρεῖς Καλλιμάχηδες, τέσσερεις Καρατζάδες, τρεῖς Ὑψηλάντες, δυὸς Μουρούζηδες, τρεῖς Σούτζηδες, ἔνας Ρωσότο, ἔνας Μαυρογένη. "Έχουμε καὶ Δραγομάνους τοῦ Στόλου — ἀλλο ἀξίωμα ποὺ χρητίμενος εἶδος σκαλοπ